

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. VIII. De Tractatibus, quibus constat liber secundus Richerii, ac
speciatim de primo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

ma Dudum. De sepulturis; quia scilicet est privilegium in corpore juris clausum, atque adeò notum & certum.

22. Hæc interpretati sumus pro nostro erga Facultatem Parisiensem studio. Sed, si cui videatur interpretatio illa menti ejus scholæ adamussim non congruere, provocamus ad alia ejus Decreta, edita antequam schismatis occasione, ac Joannis Gersonii præsertim impulsu, summi Pontificis auctoritatem, si non minuere, saltem quàm angustis posset limitibus concludere statuisset, & ob potestatis Pontificiæ abusus, præcipuè schismatis ejusdem tempore, potestatem ipsam gravem habere cœpisset. Antiquiorum autem illorum Decretorum exempla, quæ ubi tulit occasio, jam vidimus, sufficiunt. Plura videri possunt apud Mauclerum, Duvalium, & alios ejusdem Scholæ Doctores.

23. Denique, licet concederemus, scholam Parisiensem ita semper sensisse, ut Decretis à Richerio relatis significasse videtur, ejusque doctrinam esse veram; quid juvaret declarationem Illustrissimorum Præsulum Gallicanorum, pro cujus defensione modò in lucem emissa sunt? Ubi enim subtrahuntur Principes, quantum ad temporalia, à potestate indirecta Ecclesiæ? Ubi submittitur generaliter summus, & indubitatus Pontifex Concilio Generali? Ubi confirmantur regulæ, mores, & instituta à Regno, & Ecclesiâ Gallicanâ recepta? Ubi negatur summo Pontifici non errandi privilegium? Multis opus esset consequentiis, ut ista ex illis concluderentur.

C A P U T V I I I.

De Tractatibus, quibus constat liber secundus Richerii, ac speciatim de primo.

1. **N**on eadem prosequimur reverentiâ Tractatus illos, quos nonnulli scriptores pro Regum Francorum defensione tempore dissidiorum cum Romanis Pontificibus lubricarunt, quâ Facultatis Theologicæ Decreta. Quis enim partis alicujus causam injustam præsumat, eo quod à partis adversæ Advocato impugnetur: aut quis miretur inveniri

G g g g 2

Scrip-

604 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
Scriptores, qui calamum suum Principibus commodent, vel
vendant? Itaque menti statim occurrerat, iis Tractatibus
non aliter respondere, quam collectis & publicatis Tracta-
tibus aliorum Doctorum ejusdem ætatis, sed contrariæ sen-
tentię, saltem æquę celebribus ac solidis. Verum dum id ab
aliis præstabitur, qui commodiùs, ob Manuscriptorum co-
piam, possunt; eorum qui nobis objiciuntur, vis est ex-
perienda.

2. Agmen ducit quæstio disputata in utramque partem pro & contra
Pontificiam potestatem: cui ut autoritas conciliaretur, præfixum
est nomen Egidii de Roma Archiepiscopi Bituricensis, viri
multorum laudibus, & suis ipsius operibus celeberrimi; ac
de quo scripsit Joannes Bergomensis in supplem. Chronic.
relatus à Cæsare Egassio Bulæo hist. Universitatis Paris. to.
3. in Cathalogo Illustrum Academicorum; Egidius Romanus
Ordinis Eremitarum generalis Prior, & Bituricensis Archiepiscopus & Primas
Aquitaniæ declaratus, his temporibus ob ingenii magnitudinem Theologorum Prin-
ceps est appellatus. Quod quidem conjici potest, si à curioso Lectore ejus volu-
mina perspiciantur. Hic namque ex illustri Columnensium Romanorum familia
natus, cum longo tempore Ordinem suum, omnemque Ecclesiam doctrinâ & mo-
ritus illustrasset, plurimog, labore Præceptoris sui S. Thomæ Aquinatis opera
apud Parisios defensasset, tandem miraculis clarus beato sine quievit. Qui
sanctitatis merito Beatus Doctor est appellatus.

3. Sed tanto viro suppositam fuisse illam quæstionem,
tum multa suadent, tum dubitare non finit ejus Tractatus,
cujus editionem meditatur eruditissimus ejusdem Ordinis
S. Augustini Alumnus, apud quem Autographum extare adivi.
Adeò pugnat doctrinâ certi hujus Tractatus, cum quæstio-
nis illius suppositæ doctrinâ, ut ejusdem Autoris esse ne-
queant. Neque enim is erat Egidius, ut circa eandem con-
troversiam aliud scripserit ad Bonifacii VIII. seu potius ad
jurium sanctæ Sedis defensionem; aliud, & è regione con-
trarium in favorem discipuli sui Philippi IV. Francorum Re-
gis; ac si ibi tam malè constitisset, parum valeret ejus au-
toritas.

4. Quis Egidio quæstionem illam, ut certum ejus scerum
primus supposuerit, mihi compertum non est. Richerium lau-
do, quod fideliter ejus conclusionem exscripserit, quâ fig-
nifi-

nificatur, saltem incertum esse, an opus Autoris sit, cujus nomen præfert; sic enim habet. *Explicit quaestio prædicta, edita per bonæ memoriae Ægidium de Roma Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, SACRÆ THEOLOGIÆ EXIMIVM PROFESSOREM AC Archiepiscopum Bituricensem, secundum quod fertur.* Ultima ista verba, secundum quod fertur, sine merâ cavillatione, aliò referri non possunt, quàm ut indicent, autorem quidem dici Ægidium, esse tamen incertum. Adeò enim notorium est Ægidium fuisse Archiepiscopum Bituricensem, ut qui ea de re, nonnisi cum cautelâ; & hæsitans, loqueretur, quod denotant verba illa, secundum quod fertur, satis demonstraret parùm sibi notum esse illum *sacræ Theologiæ eximium Professore;* adeoque paucam fidem mereretur ejus testimonium, celeberrimo illi viro istam quaestionem assignans.

5. Interim autem, dum Tractatus, quem modò dicebam, publici juris fiat, pauca ex illo proferam, ex Codice manuscripto optimæ notæ extracta, quæ mentem Ægidii Romani luculentissimè declarant. Sic igitur habet par. 1. cap. 3. Eius titulus est; *Quod spiritualis potestas INSTITVERE habet terrenam potestatem: & si terrena potestas bona non fuerit, spiritualis potestas eam poterit judicare.* Deinde sequitur; *Hugo de S. Victore in lib. de Sacramentis fidei Christiana par. 2. cap. 4. ait, quod SPIRITVALIS POTESTAS TERRENAM POTESTATEM ET INSTITVERE HABET ET IVDICARE, si bona non fuerit. Igitur de Ecclesia, & de potestate Ecclesiastica verificatur illud vaticinium Jeremia: Ecce constitui te hodie super gentes & Regna, ut evellas & destruas & disperdas & dissipes, adifices & plantes,* Istud tamen vaticinium hodie de ipsa impletur Ecclesia, ut dicat Dominus Ecclesia; *Ecce hodiè, id est à die qua formata es, constitui te super gentes & Regna, ut destruas & evellas, ea de suo loco transferendo; adifices & plantes, ipsa quidem Regna in loco alio adificando & plantando.* Quia alias factum est: quia summus Pontifex transulit Imperium de Oriente in Occidentem, ut in juris scientia est notatum. Concordant itaque rerum gesta cum autoritate Doctorum Sed dicit aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ. Sed temporalia ipsa (diceret aliquis) Ecclesia recognoscit ex dominio temporalis, ut patuit ex donatione & collatione, quam fecit Ecclesiæ Constantinus. Sed sic dicentes vim argumenti non capiunt. Nam si solidum spiritualiter Reges, & Principes subsint Ecclesiæ, non esset gladius sub gladio, non essent temporalia sub spiritualibus, non esset ordo

in potestatibus, non reducerentur infima in suprema per media: si igitur hæc ordinata sunt, oportet gladium temporalem subijci spirituali; oportet sub Vicario Christi regnum existere: & de jure, licet aliqui de facto contrarium agant, oportet Christi Vicarium SVPER IPSIS TEMPORALIBVS HABERE DOMINIUM. In eodem Codice habetur Tractatus Alexandri de S. Elpidio Augustiniani, viri etiam clarissimi; De Ecclesiastica potestate. Sed ejus & aliorum in Gallia non verborum testimoniis referendis superledemus; quamvis eandem tueantur sententiam.

6. Ne autem doctrinæ in dicta quæstione contentæ vim metuere videamur, si tantum eam quasi adulterinum partum contemnamus, illam diligentius consideremus. Præmittitur Epistolum quoddam cum hoc titulo; *Litteræ sive Bulla missa per Bonifacium VIII. Serenissimo Regi Philippo Pulchro.* Falsum, vel certe admodum suspectum esse illud Epistolum multi jam ostenderunt. Mihi mirum est, quod aded breve cum sit, Bullæ titulo insigniatur, *littera seu lulla*, quasi epistolæ, aut litterarum nomen non satis significaret paucissimarum linearum præstantiam. Sunt autem illæ lineæ, quibus constat, stylo tam stricto, tamque ab eo cultu, qui in acerbioribus, etiam summorum Pontificum ad summos Pontifices epistolis interlucet, remoto, ut litteras seu bullam, in eâ saltem formâ, nunquam à Bonifacio VIII. ad Philippum Pulchrum missam existimem. Verba illa, *Regi Philippo Pulchro*, innuunt, etiam hunc titulum non fuisse illi epistolo præfixum tempore ipso Philippi; atque aded neque ab Ægidio Romano. Qui enim præfixit, Regem adhuc regnantem designasset; Gallus quidem, nomine *Regis tantum*; alius autem, addito nomine *Franciæ*, *Regis nomini*. Sed omne de falsitate dubium abstergere videntur litteræ, quas scripserunt Anagninæ 6. Kal. Julii Pontificatus Bonifacii VIII. an. 8. S. R. E. Cardinales Ducibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus Regni Franciæ. *Voluntus*, inquit, vos pro certo tenere, quod prædictus Dominus Noster summus Pontifex numquam scripsit Regi prædicto de Regno suo sibi subesse temporaliter, illudque ab eo tenere deberet: & providus vir Magister Jacobus Archidiaconus Narbonensis Notarius & Nuncius Domini nostri prædicti, sicut constanter affirmat, ipsi Domino Regi hoc ipsum vel simile nunquam verbaliter nunciavit, aut scripsit.

7. Sed etsi verè illa epistola fuisset à Bonifacio Regi scripta; responsio quæ illi supponitur facta, quæque illi subditur in quæstione Ægidio supposita, adèd est summo Pontifici injuriosa; ut, si à Principe irato erumpere potuit, non possit à viris, Christi Vicarium, ut veros Catholicos decet, colentibus, irreverentiæ Christiano Principe indignissimæ, non argui; multò minùs tanquam Gallicanæ fortitudinis specimen laudari. Henricus Spondanus ad an. 1301, num. 11. Epistolum Bonifacii verè Philippo redditum tradit, sed à Petro Flota ex longiori epistola maliciosè interpolatum. Ad an. autem 1302, num. 8. epistolum etiam Philippi suspectum facit.

8. Sed ad quæstionem veniamus, quæ post illa duo epistolia hunc alium titulum præfert; *Quæstio bene disputata ad argumenta super debato præcedentium litterarum*. Planum est, quæstionis illius statum longè alium esse ab eo, quem postulasset controversia inter Bonifacium & Philippum, saltem ut opponi posset Bonifacio, adversùs quem tractata est, & ab eo, quem postulare declaratio Præfulum Gallicanorum, ut hinc aliquid præfidii mutuari posset. Nam neque Bonifacius plenam & directam potestatem in temporalia Principum sibi tribuebat, & Episcopi Gallicani etiam indirectam Ecclesiæ negant. Quæstionis autem istius autor de potestate directâ præcipuè disputat, & indirectam Ecclesiæ nihilominùs competere profitetur, quod per partes est demonstrandum.

9. In primis Bonifacius mentem suam adèd luculenter exposuit, ut nesciam, quâ fide possit illi sententia tam diversa assigni. Æquumne est, ut ad minuendam Regis culpam, Pontifex in invidiam immeritò trahatur? En votum Bonifacii VIII. in Consistorio, ubi agebatur de discordia inter ipsum & Regem Franciæ ex m. s. Bibliothecæ S. Victoris Parisiensis, relato ab Henrico Spondano ad annum 1302, num.

10. *Quadragesima anni sunt, quod nos sumus experti in iure, & scimus QVOD DVE SVNT POTESTATES ORDINATÆ A DEO. Quis ergo debet credere, vel potest, quod tanta fatuitas, tanta insipientia sit vel fuerit in capite nostro. Dicimus quod in nullo volumus usurpare jurisdictionem Regis, & sic frater noster Portuensis dixit. Addidit quidem; Non potest negare Rex, seu quicumque aliter fidelis, quin sit nobis subiectus ratione peccati. Sed hæc*
 sen-

608 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
sententia neque nova erat, neque singularis: Siquidem id ip-
sum antea declaverat Innocentius III. in cap. Novit; De iudiciis.
Quod ab omnibus receptum est, etiam in Gallia, ut lib. 4.
vidimus; Speciatim autem ab Autore hujus quæstionis, ut ex
ejus verbis cap. seq. referendis constabit.

10. Sed prius nosse oportet quis sit status quæstionis ab
isto Scriptore tractatæ. Illum his verbis exprimit; *Quæstio est
utrum dignitas Pontificalis & Imperialis, sive Regalis sint dua potestates ad
invicem distincta: & hoc est quætere, utrum summus Pontifex plenam ju-
risdictionem & ordinariam potestatem habeat tam in temporalibus quam in spi-
ritualibus: ita quod omnes Principes temporales subsint ei quantum ad tempo-
ralia. Quid facit hæc quæstio ad controversiam inter Bonifa-
cium & Philippum; vel quid juvat declarationem Antistitum
Gallicanorum? Num inficiabatur Bonifacius Dignitatem Pontifi-
calem & Imperialem, sive Regalem esse duas potestates ad invicem distinctas.
E contra id ita profitebatur, ut sententiam contrariam non
solum juris inscitia, sed etiam incredibili fatuitati & infi-
pientia adscriberet. Quadragesima anni sunt, quod nos sumus experti in
jure, & scimus QVOD DVE SVNT POTESTATES ORDINATE A
DEO: quis ergo debet credere, vel potest, quod tanta fatuitas, tanta infi-
pientia sit, vel fuerit in capite nostro? An putabat Bonifacius, aut
docent Theologi, summum Pontificem plenam jurisdictio-
nem & ordinariam potestatem habere, tam in temporalibus,
quam in spiritualibus extra patrimonium B. Petri? Num
Pontifex juris peritissimus ignorabat cap. Per venerabilem; Qui
filii sint legitimi; Ubi Innocentius III. expressè affirmarat,
quod Rex (Francorum) Superiorem in temporalibus minime recognos-
cat: aut caput Novit; De iudiciis, ubi idem Pontifex declara-
verat, quod non intendeat judicare de feudo: cujus ad ipsum (Regem
Francorum) spectat iudicium? Nonne ad illa jura Bonifacius ma-
nifestè alludebat his verbis; Dicimus quod in nullo volumus usurpare
jurisdictionem Regis.*

11. At, inquit, volebat saltem Bonifacius, & docent
multi Theologi, ac contendit Curia Romana, quod om-
nes Principes subsint summo Pontifici quantum ad temporalia. Ita est: sed
in eo sensu, quem exhibent hæc verba Bonifacii; NON
POTEST NEGARE REX, SEV QVICVMQVE ALTER FIDELIS,
QVIN SIT NOBIS SVBIECTVS RATIONE RECCATI. Quæ sen-
tentia

tentia Bonifacio est antiquior, nedum recenter non excogitata, ut ex iis patet, quæ lib. 4. dicta sunt, & ex illis Decretalibus, ad quas alluisse Bonifacium diximus. Nam cap. *Novit*. postquam Innocentius præmisit se non intendere judicare de feudo, quippe cujus iudicium spectaret ad Regem, addit; *Sed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus* Nullus qui sit sana mentis ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Christianum: Et si correctionem contempserit, PER DISTRICTIONEM ECCLESIASTICAM COERCERE. Et cap. *Per venerabilem*. Qui filii sint legitimi; Non solum in Ecclesia patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verum etiam in aliis Regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus: non quod alieno juri præjudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur: *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c.* Quam doctrinam ita non refutavit hujusce quaestionis autor, ut eam expressè tradat, quod cap. seq. planum fiet.

C A P U T IX.

Vindicias Richerii complexè sumptas plus obesse, quam prodesse Antistitum Gallicanorum declarationi.

Etiam si gravis esset Scriptorum, quos sibi Richerius vindices ascivit, autoritas; neque suspectum efficient illorum testimonium circumstantiæ temporis, & scribendi occasio, seu consilium ac finis: tamen fortior non evaderet pars Illustrissimorum Antistitum Gallicanorum, nec causa illorum appareret æquior; saltem si omnia illa testimonia complexè accipiantur. Manifestius enim aliquibus illorum propositionibus adversantur, quam aliis suffragentur: imò aliquando illis reverà opponuntur, quibus favore creduntur. Id ex parte observare jam licuit, quandò aliquibus ex illis testimoniis usi sumus. Sed rursus novis est exemplis confirmandum.

H h h h

2. Au-